

Wilt u nadere informatie over het project of bent u geïnteresseerd in deelname dan kunt u dit via e-mail kenbaar maken bij list.fe@hu.nl

Uiteraard kunt u ook rechtstreeks contact opnemen met een van de begeleidende instellingen.

Fontys Hogeschool
Marie-José de Ridder
m.deridder@fontys.nl

Windesheim
Lonny Fennis
ibm.fennis@windesheim.nl

Seminarium voor Orthopedagogiek
Henk van den Hurk
Henk.vandenhurk@hu.nl

IJsselgroep
Alice Jansen
alice.jansen@ijsselgroep.nl

CED groep
Marijke Erades
m.erades@cedgroep.nl

Thoni Houtveen
list.fe@hu.nl

**MAAK VAN
LEZEN
WEER EEN
FEEST!**

Doe mee aan het LIST-PROJECT

LIST is een leesinterventieproject bedoeld voor scholen voor primair onderwijs (regulier en speciaal), (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs die (bijna) al hun leerlingen functioneel geletterd willen afleveren en die de leraren in de gelegenheid willen stellen hun kennis en vaardigheden met betrekking tot het leesonderwijs te vergroten. Steeds meer kinderen hebben moeite met lezen. En doordat ze er moeite mee hebben, vinden kinderen lezen ook niet meer leuk. Een boek lezen voor het slapen gaan is niet meer de normaalste zaak van de wereld: Kinderen gaan steeds minder lezen en oefenen hun vaardigheid in het lezen steeds minder. Het gevolg is dat ze steeds meer moeite met lezen krijgen, waardoor hun motivatie nog verder afneemt. Deze kinderen komen als het ware in een negatieve spiraal terecht.

Met het LIST-project kan het ontstaan van deze negatieve spiraal voorkomen en waar nodig doorbroken worden door te werken vanuit het betrokkenheidsperspectief van het lezen.

Het doel van het leesonderwijs is niet het aanleren van een techniek. Het doel van instructie bij lezen is het ontwikkelen van gemotiveerde en strategische lezers die het feit dat ze geletterd zijn, gebruiken om te leren én gebruiken om te lezen voor hun plezier. De techniek van het lezen is slechts een middel om dat doel te bereiken.

In het project wordt daarom de techniek van het lezen steeds verbonden met leesbegrip en leesbeleving. Bij het aanvankelijk lezen wordt gezorgd voor dagelijks terugkerende instructieblokken waarin van begin af aan aandacht is voor een scala aan activiteiten die betrekking hebben op lezen én schrijven. Vloeiend lezen wordt vooral bereikt door veel te lezen. De ontwikkeling van het vloeiend lezen wordt in het project bevorderd door het lezen van teksten.

Deze aanpak is gebaseerd op de meest recente wetenschappelijke inzichten over het tot stand komen van het leesproces en uitgewerkt onder verantwoordelijkheid van Dr. Thoni Houtveen, Lector leerproblemen, in het bijzonder preventie van leesproblemen, verbonden aan de Hogeschool Utrecht.

Wat biedt het LIST-project?

Het LIST-project biedt de scholen:

1. **Vergroting van de professionaliteit van de leraren.** De scholen krijgen een op onderzoek gebaseerde aanpak aangereikt waarin het onderwijs in aanvankelijk en voortgezet lezen tot zijn kern is teruggebracht. Door het vergroten van het kennisniveau en de instructievaardigheden, kan de leraar de cruciale rol die hij/zij bij het leren lezen van kinderen heeft beter waarmaken. De leraar wordt onafhankelijk van een methode en kan beargumenteerd zijn/haar eigen keuzes maken.
2. **Een Drie-Lagen-model** voor het omgaan met verschillen tussen leerlingen. Voor alle leerlingen worden hoge minimumdoelen geformuleerd. Daarbij wordt wel gedifferentieerd naar basisonderwijs en speciaal (basis)onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs, maar voor geen enkele leerling worden op voorhand de doelen verlaagd. Om deze doelen te bereiken wordt in het project een Drie-Lagen-model aangereikt. Laag 1 is een goed kerncurriculum dat door de groepsleraar aan alle leerlingen wordt aangeboden. Voor de leerlingen die hier niet voldoende aan hebben om de doelen te bereiken wordt het aanbod en instructie geïntensiveerd (laag 2). Een derde nog intensievere laag wordt aangeboden voor de leerlingen die niet voldoende reageren op de interventies in laag 2.
3. **Structurele schoolverbetering door gebruik van data.** Implementatie en borging van LIST vraagt om structurele en blijvende aandacht van de schoolleiding. In het project worden data (toetsgegevens; observatiegegevens van leerkrachten; gegevens over de kwaliteit van aansturing en bewaking van het vernieuwingsproces door de schoolleiding) gebruikt voor het ontwikkelen van kwaliteitsbeleid op schoolniveau. Het is een belangrijk onderdeel van de innovatiestrategie van het project om de scholen te leren deze gegevens te interpreteren, met elkaar in verband te brengen en op basis daarvan passende maatregelen te nemen.

4. **Schoolspecifieke begeleiding.** Het LIST-project vraagt behoorlijk veel van de scholen. Externe begeleiding is daarbij noodzakelijk. Door de projectleiding worden begeleiders vanuit de drie OSO-instituten, te weten Windesheim, Fontys-OSO en het Seminarium voor Orthopedagogiek, de CED-groep en de IJsselgroep geschoold in het werken met het LIST-project. Deze scholing heeft niet alleen plaatsgevonden voorafgaand aan het project, maar wordt gedurende de gehele looptijd van het project gecontinueerd. Deelnemende scholen worden begeleid bij:

1. het verbeteren van het aanbod bij lezen en de leesinstructie binnen de groepen;
2. het implementeren van voorwaarden op schoolniveau die het werk binnen de groepen goed faciliteren;
3. het vergroten van het veranderingsvermogen van de school als een blijvend proces; hierbij speelt het leren handelen op basis van gegevens over de voortgang van het project en de leerling-resultaten een belangrijke rol.

LIST is een leesinterventieproject bedoeld voor scholen voor primair onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en praktijkonderwijs

Hoe lang duurt het project?

LIST heeft een looptijd van twee schooljaren en richt zich op het leesproces tot en met vloeiend lezen. Dit betekent dat alle groepen binnen de school bij het project betrokken zijn. Er is in het project voor gekozen niet alle aspecten van het lezen tegelijkertijd te behandelen, maar verspreid over de schooljaren.

Om het LIST-project in het schooljaar 2010-2011 goed te kunnen starten, is het wenselijk dat al voor de start van het nieuwe schooljaar de organisatie van het project rond te hebben. We raden scholen daarom aan, om vanaf januari 2010 met de voorbereidingen te starten.

Wat wordt gefinancierd?

Het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap hecht veel waarde aan het verbeteren van de leesprestaties en opbrengst gericht werken en heeft zoveel vertrouwen in het LIST-project, dat een deel van het project wordt gefinancierd. Dit betreft: het ontwikkelen van het programma, het verzorgen van de data-feedback en de scholing van de begeleiders. De schoolspecifieke begeleiding komt wel voor rekening van de scholen. De co-financiering vanuit OCW biedt scholen de mogelijkheid om deel te nemen aan een project waarvan het programma en de begeleiding van een niveau is, dat zonder de co-financiering onmogelijk zou zijn.

Wat houdt de begeleiding in?

De begeleiding van het team krijgt vorm in vijf teambijeenkomsten, bedoeld voor alle leraren die betrokken zijn bij het leesonderwijs op deze school. Tijdens deze centrale bijeenkomsten worden theoretische achtergronden gepresenteerd. Belangrijke leerkrachtvaardigheden worden gedemonstreerd en in een veilige omgeving geoefend. Daarnaast worden afspraken over en resultaten van eerdere bijeenkomsten geëvalueerd waarbij gebruik wordt gemaakt van toetsgegevens en/of gegevens over de mate van implementatie van het gewenste leerkrachtgedrag.

Op elke deelnemende school wordt specifiek ten behoeve van dit project een regiegroep ingesteld. Deze regiegroep bestaat in elk geval uit de kartrekker van het project en de schoolleider, al naar gelang de schoolgrootte aangevuld met enkele leraren. In deze regiegroep wordt de begeleiding van het schoolteam voorbereid, veelal in aanwezigheid van de externe begeleider. Dit betekent dat voorafgaand aan elke teambijeenkomst er steeds een regiegroep plaatsvindt.

Ten behoeve van de begeleiding van leraren wordt een individuele begeleidingscyclus toegepast. De individuele cyclus bestaat uit een vooroverleg tussen begeleider en een individuele leraar ter voorbereiding van het klassenbezoek, het klassenbezoek zelf en de nabespreking. Deze cyclus wordt meerdere malen herhaald afhankelijk van de moeilijkheidsgraad van de te leren leerkrachtvaardigheden.

Wat zijn de kosten voor de school?

De kosten voor deelname zijn uiteraard voor een belangrijk deel afhankelijk van de schoolgrootte. Na aanmelding van de school wordt een offerte uitgebracht door de begeleidende instelling die hiervoor een uurprijs van €124 rekent (niveau cursusjaar 2009/2010; deze uurprijs wordt jaarlijks geïndexeerd). In deze offerte vindt u opgenomen de centrale bijeenkomsten, de regiegroepbijeenkomsten, de observaties in het kader van de individuele begeleiding en de reiskosten voor de externe begeleider. De begeleiding gaat van start zodra de ondertekende offerte is geretourneerd aan de begeleidende instelling.

Per onderdeel worden de kosten als volgt berekend:

- In de offerte zijn minimaal drie teambijeenkomsten opgenomen. Afhankelijk van de beginsituatie van een school kunnen meerdere teambijeenkomsten worden gepland. Voor een teambijeenkomst worden twee dagdelen in rekening gebracht (8 uur), een dagdeel voor de uitvoering en een dagdeel voor de voorbereiding door de schoolbegeleider (24 uur).
- Naast deze teambijeenkomsten vinden vijf regiegroepbijeenkomsten plaats. Voor deze regiegroepbijeenkomsten wordt telkens 4 uur in rekening gebracht (twee uur uitvoering en twee uur voorbereiding door de schoolbegeleider) (20 uur).
- Alle aan het LIST-project deelnemende leraren worden twee keer per jaar geobserveerd. Voor deze observaties, inclusief voor- en nabespreking, wordt per leraar 4 uur op jaarbasis in rekening gebracht. Scholen kunnen op deze post besparen door een deel van de observaties te laten uitvoeren door de kartrekker van het LIST-project. Uiteraard is het handig om de observaties zoveel mogelijk te clusteren. Bij 7 betrokken leraren komt dit neer op 28 uur aan begeleidingstijd.
- Naast dit totaalplaatje aan begeleidingsuren worden afhankelijk van de reisafstand voor de schoolbegeleider nog reistijd en reiskosten in rekening gebracht.